

EPSU GÜNEYDOĞU AVRUPA BÖLGESİ TOPLANTISI

DİSK/Genel-İş Görüşü

28 Mart 2017

GENEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ

OLAĞANÜSTÜ HAL

15 Temmuz 2016 tarihinde devlet içinde yuvalanan bir cemaat ülke yönetimine el koymak amacıyla bir darbe girişiminde bulundu. Toplumun ezici çoğunluğunun karşı çıktığı darbe girişimi sonrasında Hükümet, Anayasa'nın 120. maddesine dayanarak, OHAL ilan etti. Sendikamız darbeye karşı oluşan büyük toplumsal uzlaşmanın sonucunda demokrasinin sağlamlaştırılmasını beklerken demokrasiye tamamen karşı bir durum ortaya çıktığını gördük.

OHAL durumu halen sürmektedir. OHAL süresince Devlet kanun hükmünde kararnamelerle yönetilmektedir. Birçok akademisyen, gazeteci, kamu çalışanı ve işçi işten atıldı; dernekler ve gazeteler kapatıldı; siyasi parti temsilcileri ve milletvekilleri tutuklandı; halkın seçtiği belediye başkanları görevden alınarak tutuklandı ve yerine hükümetin atadığı temsilciler getirildi.

OHAL ile bugüne kadar yapılanlar;

- 21 Temmuz 2016- 23 Şubat 2017 tarihlerini kapsayan OHAL döneminde toplam 100 bin 797 kamu görevlisi ihraç edildi.
- **İşten çıkarılan üyelerimiz:** İşkolumuzdaki özellikle Doğu ve Güneydoğu'da seçilmiş belediye başkanları görevden alınan belediyelerde işten çıkarılan üye sayımız 1263 olmuştur. 185 üyemizin de iş akitleri askıya alınmıştır.

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ VE REFERANDUM

OHAL sürecindeki başlıca siyasi gündem ise Anayasa değişikliği teklifi oldu. Bu değişiklik teklifi hazırlanırken demokratik ve bilimsel ortamlarda tartışılmadı, sendikaların, meslek örgütlerinin, anayasa hukukçularının, baroların, üniversitelerin görüşleri alınmadı. En önemlisi de TBMM'de etraflıca tartışılmadan ve hızlıca TBMM'den geçirildi. 16 Nisan 2017 tarihinde de referanduma sunulmasına karar verildi.

Anayasa değişikliği ile parlamenter sistemin sonlandırılması hedef alınmaktadır. Klasik demokrasinin temel ilkelerinden olan güçler ayrılığı sona ermektedir. Güçler arasındaki "check and balances" ortadan kaldırılmaktadır. Bağımsız yargı büyük bir yara almaktadır. Bu nedenle de Anayasa'yı demokrasi dışı bir yönetim olarak ve geriye gidiş oalrak nitelendiriyor ve bu değişikliğe hayır diyoruz.

ÇALIŞMA YAŞAMININ SORUNLARI

Çalışanlara yönelik saldırılar hız kesmeden arttı. Özel istihdam büroları ile çalışma hayatında kiralık işçilik uygulaması başlatıldı. İşsizlik ve kayıt dışı istihdam yükseldi. Sendikal hak ve özgürlüklere yönelik baskılar devam etti. Taşeronlaştırma yaygınlaştı. İş kazalarına bağlı ölümler arttı. Zorunlu bireysel emeklilik sistemi ile kamusal sosyal güvenlik sistemi içerisinde yer alan emeklilik hakkının tamamen özelleştirilmesinin önü açıldı. Ayrıca işçilerin kıdem tazminatlarını düşürecek kıdem tazminatı fonu kurulması için de çalışmalar hızlandı.

1. Özel İstihdam Büroları:

Özel istihdam bürolarına kiralık işçi çalıştırma yetkisi veren yasa çıkarılarak işçilerin esnek, geçici ve güvencesiz çalıştırılmasının önü açıldı. İşçilerin geçici olarak kiralanmasını sağlayan bu düzenlemeyle gelecekte işçi sınıfının iş güvencesi, sendikal örgütlenme, kıdem tazminatı, işçi sağlığı gibi haklarının elinden alınmasına kapı açıldı.

2. Zorunlu Bireysel Emeklilik Sistemi:

Zorunlu bireysel emeklilik sistemi ile emeklilik hakkı kamusal bir hak olmaktan çıkarılmakta ve özelleştirilmektedir. Bu düzenleme ile hem kamusal sosyal güvenlik sistemine prim kesilmekte hem de zorunlu bireysel emeklilik kapsamında özel sigorta şirketlerince prim kesilmektedir.

Kıdem tazminatı:

Türkiye’de işten çıkarılan işçilere çalıştıkları her yıl için bir aylık brüt ücretleri kadar işverence kıdem tazminatı ödenir. Şimdi, Hükümet işçilerin sadece yüzde 10’unun yararlandığı bir hak olduğu gerekçesi ile kıdem tazminatı fonu kurmak istemektedir. Bu uygulama kıdem tazminatı ödemelerini şimdikine göre 1/3 oranına geriletecektir. Ödemeler işverence değil kurulacak fon tarafından yapılacaktır. Asıl amaç ise Hükümet harcamaları için kaynak yaratmaktır. Bu konuda elimize ulaşan bir yasa taslağı bulunmamakla birlikte, referandum sonrasında bu düzenlemenin geçeceği öngörülmektedir.

3. Sendikal hak ve özgürlükler:

Ülkemizde sendikal hak ve özgürlüklere yönelik baskı ve engellemeler sürüyor. Sendikalı olmak en yaygın işten atılma gerekçesidir. Bakanlar Kurulu’nun grev erteleme yetkisi son dönemde çıkarılan bir kanun hükmünde kararname ile genişletildi. Yapılan değişiklikle bankacılık hizmetleri ile kent içi toplu taşıma hizmetlerinde grev erteleme neredeyse kural oldu. Grev erteleme ülkemizde fiilen grev yasaklamasıdır.

Çalışma hayatında taşeron, geçici iş ilişkisi, kısmi süreli çalışma gibi istihdam biçimlerinin yaygınlaşması da sendikalaşmayı zayıflatmıştır. 2017 Ocak ayı verilerine göre sendikalaşma oranı % 12,18’dir. Toplu iş sözleşmesi kapsamı ise yüzde 7’dir.

Genel işler işkolunda çalışan 915 bin işçinin sadece % 33,25’i (304 bin 818) sendikalıdır.

Taşeron şirket işçileri için geçerli olan toplu sözleşme mevzuatı ILO sözleşme ve tavsiye kararlarının ihlali niteliğindedir.

4. İş kazaları:

İş kazaları artmaktadır. Sadece 2016 yılında en az 1682 işçi iş kazası sonucunda hayatını kaybederken, 2017 yılının ilk iki ayında ise en az 287 işçi hayatını kaybetmiştir. Türkiye, bu tablo ile iş cinayetlerinde Avrupa birincisi ve dünya üçüncüsü olmuştur.

Ölümlerin en çok gerçekleştiği işkolları da sendikalaşmanın en az olduğu işkollarıdır. İnşaat işkolunda 442, tarım işkolunda 389, taşımacılık işkolunda 265, ticaret/büro işkolunda 124, belediyelerden 109, metal işkolunda 96 ve maden işkolunda 73 işçi aramızdan ayrılmıştır.

5. İşsizlik:

İşsizlik sorunu ise ciddi boyutlara ulaşmıştır. Yaklaşık 4 milyon kişi işsizdir. 2016 Aralık ayında dar tanımlı işsiz sayısı 3 milyon 871 bin (% 12,8), geniş tanımlı işsiz sayısı 6

milyon 913 bini (% 20,58) bulmuştur. İşsizlikten en çok gençler etkilenmektedir. Genç işsizlik oranı % 24'e yükselmiştir.

6. Suriyeli sığınmacılar sorunu.

28 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriyelinin Türkiye-Suriye sınır kapısından girmesiyle başlayan göç süreci hala devam etmektedir. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılar Geçici Koruma Statüsü'ne alınmıştır; 2016 yılı sonu itibari ile 1 milyon 486 bin 393'ü erkek, 1 milyon 304 bin 374'ü kadın olmak üzere 2 milyon 790 bin 767 Suriyeli göçmen bu statü kapsamında Türkiye'de yaşamaktadır.

Suriyeli göçmenlerin çalışma şartlarıysa ne yazık ki kötüdür. Suriyeli işçilerin kayıt dışı ve ucuz işgücü olarak çalıştırılması Türkiye'deki işçilerle de zaman zaman sorun yaşanmasına neden olmaktadır.

7. Taşeron çalışma

Taşeron şirket işçilerinin kamu işçi istihdamı içindeki oranı giderek artmaktadır. Belediyelerin baskın olduğu işkolunda yaklaşık 300 bin taşeron şirket işçisi çalışmaktadır. Belediyelerdeki kamu istihdamı ise yaklaşık 120 bindir. Bu durum belediyelerdeki taşeron istihdamının boyutunu göstermektedir.

8- Sendikamızın eylemleri

Sendikamız işten çıkarmalara karşı Hükümet ile diyalog kurarak işten çıkarmaların durdurulmasını talep etmektedir. İşten çıkarmalar yargı kararlarına dayalı olmayan suçlamalarla yapılmaktadır ve hukuksuzdur. Bu düşüncemiz Hükümete iletilmiştir.

Sendikamızın işten çıkarmalar ve sendikal hak ihlallerine karşı olağanüstü hal yönetimi nedeniyle kitlesel eylem yapamamıştır. Bu tüm sendikalar için geçerlidir. Tepkilerimiz basın açıklamaları ile sınırlı durumdadır.

Bu dönemde bir belediye şirketinde ücret anlaşmazlığı nedeniyle grev uyguladık. Grev 4 gün sürdü.